

DIJALOG IVANA PAVLA II. I MLADIH*

RICCARDO TONELLI
Università Pontificia Salesiana
Istituto di Pastorale Giovanile
Facoltà di Teologia
Piazza Ateneo Salesiano, 1
00139 Roma
Italia

Izvorni znanstveni rad
Primljeno 15. 7. 1999.
UDK 262.131:25

Sažetak

Na temelju sveukupnog Papinog naučavanja, odnosno slušanja i osluški-
vanja mladih, autor ukratko prikazuje dijalog Ivana Pavla II. s mladima.
Naime, iz sveukupnog učiteljskog opusa Ivana Pavla II. jasno proizlazi nje-
gova neprekidna skrb i zanimanje za mlade, za njihov svakodnevni život i
aktivnosti. Papa mladima govori, zahtijeva i potiče, ali i osluškuje njih i njihov,
makar i simboličan odgovor, pa ih poziva da se otvore Kristu te izgrađuju
odraslu i zrelu vjeru. U tom procesu osobitu važnost imaju crkvene skupine
i pokreti mladih. Autor osim toga naglašava da je Papina riječ upravljena
svima mladima, pa i onima koji su daleko od Crkve i vjere. Mladi uočavaju tu
posebnu Papinu skrb te hrle k njemu i slušaju ga, a on ih poziva da hrabro
nastave stupati životnim putem nade i odvažnosti. To se očituje i u osobito
brojnim okupljanjima prigodom Svjetskih dana mladih.

Ključne riječi: Ivan Pavao II. i mladi, nova evangelizacija, pastoral mladih,
svjetski dani mladih

1. POLAZIŠTE

Nužno je navesti nekoliko početnih misli kako bi se izrazila ograničenost i značenje ovih kratkih zabilješki.

Pouzdan izvor dijaloga Ivana Pavla II. i mladih sigurno predstavljaju njegova učiteljska posredovanja namijenjena mladima. Sakupio sam ih i proučavao. Prvo što upada u oči jest opsežnost tog materijala, čak i samo s kvantitativnog gledišta. Riječ je o više od 5.000 odlomaka u kojima se Sveti Otac izričito obraća mladima. Analiza sadržaja kojima se bave ta posredovanja stavlja pred stručnjaka mnoštvo tema. Konkretni svakodnevni život, najraznovrsniji mladenački interesi, zahtjevi kršćanskog života i spektar njegovih značenja, najviši zahtjevi koji proizlaze iz vjernosti evanđeoskom projektu u Crkvi... sve se to vraća s uvijek novim i izvornim izričajima, pojedinostima i savjetima.

Pred tako širokim popisom, misleći na zadatak koji mi je povjeren, priznajem da sam bio zbunjen poput hodočasnika koji se mora suočiti s nesigurnostima dugog puta u krajevima koji su daleko od njegove uobičajene svakodnevice.

Bio sam svjestan i činjenice da bi moj pokušaj mogao biti beskorisna i neproizvodna konkurencija informatičkim mogućnostima kojima raspolažemo. Računala nam omogućuju brz i siguran pristup informacijama... dovoljno je odgovarajućim ključevima za čitanje ući u zbirku govora Svetoga Oca. Ako traženje pojmova kao što su »mladić, mladići« može dati slabo iskoristive rezultate, ukrižavanje s raznolikim tema-

* R. Tonelli, *Il dialogo tra Giovanni Paolo II e i giovani*, u: »Salesianum« 61(1999)2,223-240. Sažetak i ključne riječi dodalo je uredništvo »Kateheze«, a ostalo je prijevod izvornika.

tikama odmah pruža vrlo znakovit spektar primjedaba.

Izabrao sam nešto drugačiju okvirnu radnu perspektivu, koja je za mene osobno ostvarivija a, nadam se, i korisnija za čitatelja. Toj je pretpostavci cilj opravdanje mog izbora i podsjećanje na nj.

1.1. Izvanredna sposobnost predlaganja

Dijalog Ivana Pavla II. s mladima ostvaruje se u kulturnom kontekstu koji je obilježen vrlo visokim indeksom socijalne složenosti. Činjenica se svakako odnosi na zemlje prvoga svijeta, ali nemalo utječe i na one iz drugih svjetova. Sada možemo izravno ustvrditi ono što je, prije više od trideset godina, konstitucija »Gaudium et spes« predlagala s iznenađujućom odlučnošću: »Životne su se prilike modernog čovjeka sa socijalnog i kulturnog stanovišta tako duboko promijenile da je opravdano govoriti o novom razdoblju ljudske povijesti« (GS 54).

Jedan od znakova novosti – možda onaj najrašireniji i najvidljiviji – upravo je široka i naglašena složenost.¹

Kao što nam je svima poznato, često izravno iskustvo, u ozračju kulturne složenosti, otežava komuniciranje među pojedinim naraštajima i osobama. Za razliku od životnog iskustva prijašnjih naraštaja koji su primali smisao postojanja pomoću prilično mirnih procesa prenošenja, čija je moguća suprotstavljenost bila tek poželjna, danas prisustvujemo širokoj krizi prenošenja kulture. Oni koji su odgovorni da drugima prenose razlog za vjerovanje u život i za nadanje, ne znaju više dobro što i kako da prenose. S druge pak strane postoji i ograničeno zanimanje da se nešto primi od drugih, ako se to ne doživljava kao nešto što pripada vlastitoj uskoj skupini. I ustanove (službe) koje su tradicionalno za to zadužene dobivaju vjerodostojnost i pristanak jedino ako se znaju predstaviti kao mjesto prvotnih zadovoljavajućih odnosa. Napokon, one funkcioniraju jedino kada, odrekavši se svoje posebnosti, ovlaste druge za prenošenje »sadržaja«, kako bi ponovno dobili onu specifičnost koja osigurava međusobno djelovanje.

Ta tvrdnja ne vrijedi za dijalog između Ivana Pavla II. i mladih. Oni ga traže s oduševljenjem koje nadilazi i najružičastija iščekivanja. Traže ga s osobito snažnim zanosom koji može prevladati i nemale tegobe i poteškoće koje bi u drugim situacijama obeznažilo svako oduševljenje. Vrlo se često susret rađa iz potrebe za produbljivanjem: osobno postojanje i njegov smisao toliko su označeni da često uzrokuju obraćenja i hrabre odluke.

Pitanje koje sebi postavlja svaki pažljivi odgojitelj glasi: Što se događa? Zašto se u ovom slučaju uobičajeni pravci i usmjerenja radikalno mijenjaju?

1.2. U potrazi za odgovorima

Riječ je o zahtjevnom zadatku koji duboko zahvaća odgojne i pastoralne odgovornosti svakog odrasloga sposobnog da ljubi mlade i zabrinutog za njihovu egzistenciju.

Modeli tumačenja koji teško uzimaju u obzir situaciju proširene složenosti, traže odgovor u spomenutom. U toj perspektivi neosporna komunikacijska snaga Svetoga Oca lako se veže uz poruku koju nudi njegova učiteljska nazočnost. Odatle prvenstveno zanimanje za analizu tih poticaja.²

Nikako ne niječem važnost ove vrste istraživanja. Uvjeren sam međutim da je razlog negdje drugdje, u sposobnosti interakcije i stoga u sposobnosti promicanja odnosa

- 1 Složenom društvenom i kulturnom situacijom označava se onaj izjednačeni društveni sustav u kojem su razni dijelovi organizirani u jedinstveno uređivačko središte, u društveni sustav koji je okupljen oko različitih polazišta, u kojima zajedno žive različita i mnogostruka organizacijska načela.
- 2 Mnoga posredovanja Ivana Pavla II. koja se odnose na mlade, mogu se lako organizirati oko četiri glavne osnovice:
  - nagovori upućeni biskupskim konferencijama: u njima izražava svoju brigu za mlade i ponovno ističe svoj poziv da se promiče izravno zanimanje za njih;
  - »izravni« nagovori upućeni mladima, posebno prilikom njegovih pastoralnih posjeta (u rimskoj biskupiji i u cijelom svijetu);
  - »Svjetski dani mladih«, povlašteno mjesto dijaloga Pape s mladima;
  - »Prijeći prag nade«: neka vrsta cilja i stjecišta misli i srca Svetoga Oca u odnosu na mlade.

koje osoba Svetog Oca zna učvrstiti u svom dijalogu s mladima.³

Svjestan te činjenice, svoju pažnju usmjerujem prema kakvoći odnosa. Konkretno, pitam se koji se stavovi Svetoga Oca posebno tiču mladih? Koje crte njegova lika ih oduševljavaju i čine ih pozornima na njegov prijedlog, ozbiljno zainteresiranima za njegovu poruku, unatoč klimi složenosti u kojoj žive.

1.3. Ograničenost odgovora

Razmišljanja koja slijede pokušavaju dati konkretan i točan odgovor na to pitanje.

Priznajem ograničenost koja prožima moje razmišljanje. Krećem se naime vrlo diskutabilnim područjem istraživanja, područjem koje se otvara analizi pisanih dokumenata a ne može se provjeriti.

Priznajem to i glasno izjavljujem. Ne vidim međutim posebne mogućnosti za njegovu ispravljanje.

U toj perspektivi zatim moje skromno razmišljanje može ponuditi nešto onima koji se, poput mene, pitaju o načinima na koje i današnjim mladima (svima mladima, upravo kao što to čini Sveti Otac u svojim učestalim susretima) prenijeti ono iskustvo vjere koja nam je predana i koja je razlog naše nade.

Na taj način suočavanje sa sjajnim iskustvom Ivana Pavla II. može postati djelotvorna škola »nove evangelizacije« za sve one koji su zauzeti na području odgoja i pastoralna današnjih mladih.

2. MLADI »PREMA« PAPI

Iz upravo ocrtane perspektive konačno mogu preći na svoje konkretno razmišljanje.

Prvi korak posvećujem pokušaju verifikiranja najznačajnijih crta, sa stajališta mladih, karizmatskoga lika Ivana Pavla II.

Svakako, ne mogu na dokumentiran način reći kako mladi vide Svetoga Oca. Da bih to mogao, trebao bih se osloniti na istraživanja međunarodnog značaja. Mogu međutim istaknuti stavove kojima se Sveti Otac predstavlja mladima.

Među mnogima koje bi se moglo spomenuti, ističem one stavove koji mi se čine,

gledajući kroz moj poseban filter osjetljivosti, tako utjecajni da u mladima ovoga našeg kulturalnog podneblja potiču onaj kvalitetni odnos koji ih čini raspoloživima prema njegovoj osobi i njegovoj poruci.

2.1. Odrasla i zrela vjera, koja se zna oglasiti snažnim mladenačkim notama

Dobro nam je poznato: mnogi mladi, nažalost i oni blizi crkvenom ambijentu, ne cijene previše kršćansku vjeru starijih. Često im se čini da stupaju u dodir sa svijetom koji više nije njihov, označen modelima postojanja u kojima se s mukom raspoznaju i od kojih se rado distanciraju.⁴ Svakako, tvrdnja se ne može generalizirati: mnoge i sretne iznimke međutim ukazuju na pravac kojemu se prvenstveno smjera te na ono što je nužno učiniti kako bi ga se promijenilo.

Kada je međutim riječ o Svetome Ocu proces ide suprotnim smjerom. Mlade pogađa snaga njegove vjere: utemeljena na sigurnom i postojanom iskustvu, Kristu Gospodinu, zna se širom otvoriti prema nadi iznad svake mjere. Mladi ga radosno prepoznaju i glasno viču. Oni su u tome stručnjaci... tã znamo da znaju istoga trenutka zauzeti siguran odmak od onih čije riječi prazno odzvanjaju, daleke od života i od konkretnih okolnosti.

3 Kao što nam je poznato, svako komuniciranje među ljudima sastoji se od dva međusobno vrlo ovisna elementa: »sadržaja« i »odnosa«. Predmet koji se razmjenjuje jest »sadržaj« komunikacije, odnos koji povezuje dva sugovornika definira se obično kao »komunikacijski odnos«. Kad drugima nešto komuniciramo, drugi element (odnos) klasificira prvi, nudeći niz »uputa za upotrebu«. One određuju konkretan način kojim se prihvaćaju sadržaji i očituje način kojim govornik promatra svoj odnos prema sugovorniku.

4 Mnoga istraživanja o situaciji mladih dokumentiraju kritički stav s obzirom na Crkvu upravo na tom području. Citiram, kao primjer, istraživanje koje je prije dvije godine proveo Institut za pastoralnu teologiju Salezijanskog papinskog sveučilišta u Rimu. Usp.: M. MIDALI – R. TONELLI (ur.), *L'esperienza religiosa dei giovani. 2/3. Approfondimenti*, Elle Di Ci, Leumann (To) 1996; M. POLLO, *L'esperienza religiosa dei giovani. 2/1 i 2/2. I dati*, Elle Di Ci, Leumann (To) 1996. Vidi također: R. TONELLI, *La responsabilità della comunità cristiana verso i giovani*, u: »Note di pastorale giovanile« 32(1998)6, 7-25.

Papa to priznaje i stalno ponavlja. Zadi-
 ljuje iskrenost duboke vjere u razmišljanji-
 ma iznesenim u »Prijeći prag nade«: »Svaki
 rimski župnik zna da na kraju mog posjeta
 župi mora uslijediti susret Rimskog biskupa
 i mladih. I ne samo u Rimu nego kamo god
 papa ide, *traži mlade i oni traže njega. Za-
 pravo, ne traže njega. Traže Krista. Koji zna
 'ono što je u svakom čovjeku' (Iv 2.25)*«. ⁵

2.2. Blizina preko nužne udaljenosti

Pozorno slušanje Sv. Oca vrlo je veliko
 jer ga mladi osjećaju blizu, kao prijatelja,
 sudruga na životnom putu, u transcendenciji
 njegova lika. Jedan od dokumenata koji su
 zasigurno mnogi mladi čitali sa sve većom
 potresenošću, kao što je to bio moj slučaj,
 jest vrlo lijepo poglavlje o mladima u knjizi
 »Prijeći prag nade«. Nakon toliko godina
 odzvanja vrlo aktualnom ispovijed Sv. Oca:
 »Na dan uvođenja u papinsku službu, 22. li-
 stopada 1978., nakon završene liturgije, re-
 kao sam mladima na Trgu svetog Petra: 'Vi
 ste nada Crkve i svijeta. Vi ste moja nada.'
 Tih se riječi stalno sjećaju«. ⁶

Papa je uistinu »blizu« mladima. To svi
 primjećuju, čak i onda kada je na golemim
 skupovima njegov lik tek bijela točka na
 obzoru a glas se javlja shrvan umorom i ti-
 sućama prepreka ponovnom poticanju. Trče
 spremni na sastanke s njime, kao nužni od-
 govor na trajnu, pažljivu, brižnu prisutnost.

Papina prisutnost je nešto posebnoga.
 Institucionalne udaljenosti su silom prilika
 velike i često nepremostive. Nisu međutim
 zapreka, štoviše, još bolje opisuju horizon-
 talnu blizinu. Mnogi odrasli u svom odgoj-
 nom odnosu s mladima spuštaju se na njih-
 ovu razinu jer bi se htjeli odreći uloge koja im
 pripada, tražeći nemoguće društvo. Ne znaju
 da se odrasloga koji se igra snižavanjem još
 manje sluša.

2.3. Iskreno slušanje mladih

Dojmljivo je ustanoviti kako Sv. Otac,
 u svojoj apostolskoj odgovornosti, osobito
 naglašava svoju raspoloživost da mlade pri-
 hvati i sluša: »Nimalo nije važno ono što ću

vam reći, važno je što ćete vi reći meni. Ne
 morate to uvijek izraziti riječima, reći ćete
 mi to svojom nazočnošću, svojim pjevanjem,
 možda i svojim plesom, predstavama, i na
 kraju, svojim oduševljenjem«. ⁷

Često mi odrasli to govorimo svim mo-
 gućim glasovima: slušanje mladih je jedan
 od najponavljanih refrena. Činjenice me-
 đutim pokazuju da su takve tvrdnje vrlo
 neiskrene. Na kraju krajeva, mi znamo pre-
 više stvari a da bismo slušali druge ili, u naj-
 boljem slučaju, oklijevamo priznati ono što
 nam mladi predlažu jer su nam nepoznati
 lingvistički kôdovi kojima se oni služe.

Papa predlaže i zahtijeva hrabrost iskren-
 og slušanja mladih, pa i u slučajevima kad
 je njihov glas teško tumačiti, jer je otežan i
 nemiran. Ivan Pavao II. često motivira taj
 svoj stav. Kao primjer navodim izražaj velike
 hrabrosti u »Prijeći prag nade«: »*Nije istina
 da Papa vodi mlade s jednog kraja kugle ze-
 maljske na drugi. Oni vode njega. Iako on
 postaje sve stariji, oni ga potiču da bude
 mlad, ne dopuštaju mu da zaboravi svoje
 iskustvo, svoje otkrivanje mladosti i veliku
 važnost što je ona ima za život svakog čovje-
 ka. Mislim da ovo tumači mnogo toga*«. ⁸

Za Papu su mladi dio Božje budućnosti
 u današnjim nesigurnostima, znak koji treba
 raspoloživo prihvatiti i tumačiti u vjeri, kako
 bi se povijest izmijenila u smjeru Evanđelja.

2.4. Prisutnost koja je spremna izazvati, odlučno zahtijevajući i potičući

Ivan Pavao II. ponovno potvrđuje sredi-
 šnjost Evanđelja, koje se naviješta u Crkvi.
 To je karakterističan ton, uvijek blag i na-
 bijen poštovanjem i ljubavlju, čak i kad je
 zahtjevan i izazovan. ⁹ Njegova riječ često

5 IVANPAVAO II., *Prijeći prag nade*, Mozaik knji-
 ga, Zagreb 1994, str. 140.

6 *Isto*, str. 141.

7 *Isto*.

8 *Isto*.

9 Taj isti stil Papa predlaže svim odgojiteljima
 mladih, posebno onima koji se zalažu na području
 odgoja u vjeri. Jedan od najznakovitijih dokume-
 nata je *Pismo svećenicima* na Veliki četvrtak 1985.
 Navodim pastoralno osobito znakovit odlomak (ia-
 ko bi trebalo doslovno navesti čitav dokument):

poprima tonove hrabrog proglašavanja i provokacije. Ponovno potvrđuje, npr. potrebu prevladavanja granica nacionalizama i sukoba koji proizlaze iz egoizma, ponovno promiče oslobađanje od ideološke i potrošačke zarobljenosti...

Najosjetljiviji mladi u Papinim riječima uočavaju neporecive izričaje onog projekta novog života u Gospodaru života, u čijoj je službi i sama riječ Svetoga Oca. Stoga reagiraju iskrenim aplauzom, onim istim aplauzom koji inače niječu onima koji ih nastoje očarati zamamnim tonovima. Oni zamjećuju da se njegova riječ rađa iz vrlo snažnog oduševljenja za život i za sreću mladih i, nadasve, iz blizine otajstva Boga, čiji je Papa uvjeren i pouzdan svjedok.

2.5. Oduševljenje iznad svake poteškoće

Posljednji stav koji želim istaknuti neprekidno nam je pred očima, posebice ovih posljednjih godina. Napor, trpljenje pa i fizička slabost nikad ne gase oduševljenje Ivana Pavla II. On je to izjavio kad je još bio u snazi: »Potrebno nam je oduševljenje mladeži«. ¹⁰ Sada to potvrđuju činjenice.

To oduševljenje Papa zna prepoznati u srcima mladih koje susreće. Uistinu tako čini i ostaje time duboko označen. Doista, na sve nas poput zaraze prenosi to oduševljenje: na mlade, koji primaju na dar uzvrat za ono što znaju ponuditi, na nas odrasle, često obeshrabrene i umorne od čitanja koje se miri s postojećim.

3. PAPA »PREMA« MLADIMA

U ovom paragrafu ističem neke od mnogih pothvata proizašlih iz Papina srca, kako bi mlade svijeta uključio u svoj apostolski zanos. Popis bi bio vrlo dugačak... Podsjećam tek na neke od njih, izdvajajući ih jer mi se čine osobito važnima za evangelizaciju koja znade biti nova.

3.1. Na strani mladih

Blizina Sv. Oca mladima, prožeta naklonošću, poštovanjem, prihvaćanjem, odmah

se pretvara, gotovo kao spontana reakcija, u pastoralnu skrb koja sve obuhvaća. Htio bi

»U evanđeoskoj redakciji Kristova razgovora s mladićem postoji izričaj koji moramo posebno usvojiti. Evanđelist kaže: 'Isus ga nato pogleda, zavoli ga' (Mk 10,21). Ovdje dodirujemo uistinu neuralgičnu točku. Ako bismo upitali one koji su, među brojnim naraštajima svećenika, najviše učinili za mlade, za mladiće i djevojke, one koji su ponajviše dali trajni plod u svom radu s mladima, uvjerali bismo se da je prvi i najdublji izvor njihove djelotvornosti bio onaj Kristov 'pogleda, zavoli'. Treba dobro identificirati tu ljubav u našoj svećeničkoj duši. Ona je jednostavno ljubav prema 'bližnjemu': ljubav čovjeka u Kristu, koja se odnosi na svakoga i na svaku, koja se tiče sviju. Ta ljubav nije – s obzirom na mlade – nešto isključivo, kao da se ne bi trebala ticati drugih, pa prema tome npr. odraslih, starijih ili bolesnih. Da, ljubav prema mladima ima svoj evanđeoski značaj jedino kad proizlazi iz ljubavi za svakoga i za sve. Istovremeno ona, ukoliko je ljubav, ima svoju specifičnu i, moglo bi se reći, karizmatiku oznaku. Ta ljubav proizlazi iz posebnog nastojanja da se srcem prihvati i zanima za ono što je mladost u čovjekovu životu. Mladi su nesumnjivo vrlo privlačni i dragi, što je svojstveno njihovoj dobi, ali ponekad imaju i nerijetke slabosti i nedostatke. Mladić iz Evanđelja, s kojim Krist razgovara, s jedne se strane predstavlja kao Izraelac vjeran Božjim zapovijedima, ali se zatim pojavljuje kao čovjek koji je previše uvjetovan svojim bogatstvom i previše navezan na svoja dobra. Ljubav prema mladima – ta ljubav koja je neodgovorni pridjev svakog poštenog odgojitelja i svakog dobrog pastira – potpuno je svjesna i odlika i nedostataka koji su svojstveni mladosti i mladima. Ta ljubav istovremeno – kao što to potvrđuje Kristova ljubav – preko odlika i nedostataka izravno dostiže čovjeka: dostiže čovjeka koji je u osobito važnoj fazi svoga života. Uistinu je mnogo stvari koje se oblikuju i o kojima se odlučuje u tom razdoblju (ponekad nepovratno). O tome kakva je mladost u velikoj mjeri ovisi čovjekova budućnost, tj. budućnost konkretne i neponovljive ljudske osobe. Mladost je dakle u čovjekovu životu razdoblje posebnih odgovornosti. Ljubav prema mladima je prije svega svijest o toj odgovornosti i spremnost za suodgovornost. Takva je ljubav doista nezainteresirana. Ona budi povjerenje u mladima. Njima je ona štoviše neizmjereno potrebna u životnom razdoblju u kojem se nalaze. Svatko od nas, svećenika, trebao bi biti posebno pripremljen za takvu besplatnu ljubav. Može se reći da sva askeza svećeničkog života, svakodnevni rad na sebi, duh molitve, sjedinjenje s Kristom, povjerenje njegovoj majci upravo u tome nalaze svoje svakodnevno preispitivanje. Mladi su umovi posebno osjetljivi. Stoga je kod svećenika važna intelektualna priprava. Istovremeno međutim iskustvo potvrđuje da su još važniji dobrotu, privrženost pa i čvrstoća: kakvoća značaja i srca« (*Pismo pape Ivana Pavla II. svim svećenicima Crkve prigodom Velikog četvrtka 1985. Prijeci prag nade*, str. 140).

uključiti cijelu crkvenu zajednicu u taj apostolski zanos. Stoga traži od odgovornih, na različitim razinama, obnovljenu i hrabru pozornost te žarom koji proizlazi iz njegove visoke odgovornosti potiče razne episkopate da stvaraju projekte pastoralnog djelovanja posebno prema mladima. Neka to potvrdi jedan između mnogih citata: »Mladi! Nedo staje mi vremena da svoj govor posvetim raznim planovima kojima se ovih dana upravlja vaša pozornost. Ne mogu međutim ne reći barem riječ upravo o problemu mladeži koja od vas pastira traži ustrajnu i velikodušnu skrb. Mislite na njih. Sigurno, ne mogu se zaboraviti ostale dobi, u cjelini pažljivog i određenom cilju usmjerenog pastora. Ali mladi su ti koji prije svih drugih trebaju privući pažnju, i stoga jer je dozrijevanje naraštaja sve brže te postoji opasnost da se trajno stiže sa zakašnjenjem ako se svi naponi ne usmjere na opću formaciju mladenačkih slojeva koji se neprekidno pojavljuju u općeljudskom i crkvenom društvu i u tom društvu žele zauzeti svoje mjesto vlastitom prisutnošću i odgovornošću. Slijedite ih po svojim najboljim svećenicima, ne dopustite da oblici udruživanja, u koje se vole organizirati, budu poput plamena zapaljene slame koja se brzo gasi, rasipajući dragocjenu energiju, a još manje da se razvijaju na rubu Crkve ili, ne daj Bože, u suprotnosti s njom. Poštivajući opravdane pluralističke oblike udruživanja, duhovnosti, apostolata, znajte ispravno usmjeravati izvanrednu energiju današnje mladeži, koja još uvijek zna gledati na Crkvu kao na autentičan oblik života u kojemu je jamstvo da će se, susrećući Krista, darežljivo potrošiti za 'nešto valjanoga'. Svako me od vas preporučujem pastoral mladih, kao najdragocjeniju točku vašeg ministrija«. ¹¹

3.2. Pažnja prema skupinama i pokretima

U riječima i u gestama Svetoga Oca često se susreće poziv da pozornost prema crkvenim skupinama i pokretima bude konkretan i jasan način ostvarivanja pastoralnog zalaganja prema mladima.

Više su nego poznate tvrdnje o toj temi u raznim učiteljskim nagovorima. Njegovo

nastojanje da provede u djela ono što se tvrdi riječima svima je vidljivo. Riječ je o neuobičajenoj i izvornoj činjenici, o znaku osjetljivosti Svetoga Oca prema jednom od znakova prisutnosti Duha u Crkvi i u povijesti, kao što to i on sâm priznaje.

Tri obilježja označavaju vrlo brojne stranice posvećene ovoj temi: priznavanje činjenice koja odmah postaje dokazom širokog i priznatog poštovanja te niz »preporuka« koje sve odišu očinskom naklonošću.

Citiram neke tekstove kao komentar tih triju napomena.

Nasuprot naširoko dokumentiranoj činjenici umnažanja iskustva života u udrugama, posebno na razini mladih, Papa se ne ograničava samo na uočavanje. On i reagira, pokazujući svoje zadovoljstvo i ponovno ističući ono što su mu drugi očitovali. »Ti pokreti, kao što često ističu biskupi za vrijeme svog posjeta *ad limina*, osobito su važni za podupiranje kršćanskog života i apostolata. U svojoj različitosti, oni daju dragocjen doprinos ostvarenju crkvenog poslanja. Oni su mjesto na kojemu mladi i odrasli doživljavaju iskustvo Crkve, pomažu jedni drugima

11 *XVII. općem zasjedanju talijanskih biskupa* (Vatikan, 29. svibnja 1980). Dodajem, u istome tonu, preporuku upravljenu zimbabveškim biskupima prigodom posjeta »ad limina«: »Vi ste živo svjedoštvo svoje odgovornosti na jednom drugom području pastoralnog djelovanja: evangelizacije i pastoralne skrbi za mlade, u zemlji u kojoj veći dio stanovništva ima manje od dvadeset godina. Osobito mi je želja susresti predstavnike mladih Zimbabvea tijekom mog posjeta. Želim ih podsjetiti da im Isus Krist nudi slobodu koja će ih doista osloboditi (usp. *Iv* 8,36) i život koji je više od hrane i odijela (usp. *Mt* 6,25-33). Mladi su budućnost Crkve i građanskog društva. Nažalost, mnogi od vaših mladih pritisnuti su teškim moralnim i društvenim problemima vezanim uz proširenu nezaposlenost. Mnogi su se udaljili od vjere poradi iskustva rata te političkog i ideološkog indoktriniranja ili zbog sve veće privlačnosti materijalističkog pristupa životu, pristupa koji je potpuno stran autentičnoj afričkoj kulturi. S druge strane, tješi me vijest da nacionalni katolički skup mladih nastoji odgovoriti na te izazove. Mogu samo ohrabriti katoličku zajednicu u Zimbabveu da nastavi proširivati svoje zalaganje i tražiti bolje shvaćanje i suradnju s vladinim službenicima i predstavnicima drugih religija koji se zanimaju za te probleme« (*Eklesziologija zajedništva oživljena Koncilom daje teološki i pastoralni ustroj životu Crkve* – Vatikan, četvrtak 30. srpnja 1988).

da žive kao kršćani u svijetu koji slabo vjeruje i učvršćujući svoju vjeru i svoje crkveno pripadništvo, pripravlja se na apostolski dijalog. Jer biti apostol danas pretpostavlja čvrst kršćanski identitet.«¹²

Govoreći sjevernofrancuskim biskupima naglašava kako je njegovo poštovanje crkvenih skupina i pokreta vrlo široko: »Istaknuli ste važnost skupina za podupiranje kršćanskog života i apostolata, a još više pokreta, organiziranih za odgoj kršćanskih laika, mladih i odraslih, za poticanje njihove odgovornosti. Potpuno dijelim to uvjerenje u onome što se odnosi na potrebe za pokretima, osobito kod mladih, jer oni posebno tu doživljavaju iskustvo Crkve i međusobno se pomažu da žive kao kršćani u svijetu u kojem vlada nevjerovanje.

U francuskom društvu, koje vi još držite osobito obilježenim raznolikošću životnih sredina, osobito ste se založili za pokrete specijalizirane katoličke akcije, pokrete koji su prilagođeni mentalitetu tih ambijenata, pokrete koji napreduju uz pomoć kršćanskog razmišljanja i djelovanja polazeći od životne stvarnosti.«¹³

Poštovanje Sv. Oca prema skupinama i pokretima rađa se i iz uvjerenja da, u mnogim slučajevima, veliko religiozno iskustvo, koje se u njima živi, postaje izvorom i poticajem za dozrijevanje zauzetih izbora zvanja: »Te su skupine i rasadnici svećeničkih, redovničkih i laičkih zvanja. Poštivajući duhovne i srodne posebnosti svakoga pokreta, uz nužno razlučivanje na koje ste pozvani, oni će biti pridruženi biskupijskom poslanju.«¹⁴

Ne nedostaju, kao što već rekoh, preporuke, zauzeti izričaji pastoralne zabrinutosti i, na neki način, odjek razmišljanja prisutnih na raznim kontinentima. Preporuke Svetog Oca su međutim uvijek ohrabrenje: poziv da se ostvari sve ono što je nužno kako bi bogato i znakovito iskustvo urodilo dobrim plodom. »Znam da pokrete koji to prakticiraju treba snažno ohrabriti, jer je današnje opće usmjerenje nedostatak postojanosti u zalaganju ili pak zalaganje u onome što je manje zahtjevno te nije riječ o tome da se odustane od onoga što se još nije iskusilo kako bi se prihvatilo ono što još ne postoji ili se tek teškom mukom nazire. To ne priječi da bude-

mo elastični, te prihvaćamo nove oblike udruživanja, štoviše nove pokrete koji mogu nastati u Crkvi, posebno među mladima, u kojima oni spontano traže zajedničarski izričaj svoje želje za produbljivanjem svoje vjere, molitve, življenog prijateljstva, želje za susretanjem, misijskim svjedočenjem. Razmjena iskustava među raznim zemljama može s time u vezi biti osobito korisna. Kao što vi kažete, treba prepoznati ono što Duh Sveti može potaknuti u službi aktualnih potreba, očito sa simpatijom te nadasve uz neophodno razlučivanje.«¹⁵

Zanimljiv je, također sa strogo odgojnih gledišta, ton kojim se prilazi jednom od najozbiljnijih problema koji mogu zadesiti udruženjačko iskustvo. Za druge je to prijatna koja često dovodi do zaključka o nužnosti svođenja tog iskustva na najmanju mjeru. Za Papu je to »normalna« situacija, koju treba kontrolirati i dovesti do zrelosti: »Svakako je normalno i može poslužiti kao poticaj okupljanje mladih sličnih po tome što dijele iste ideale, isti način molitve, isti dinamizam djelovanja: to zanima mnoge pokrete mladih kršćana danas, s njihovim posebnim naglaskom, njihovom duhovnošću; riječ je o apostolskim, odgojnim pokretima ili raznim molitvenim skupinama. To često predstavlja nužnu razmjenu. Međutim, vi shvaćate rizik i želite ga izbjeći, tj. da se živi zaokupljen svojom skupinom, svojim opredjeljenjem, svojom osjetljivošću. Ne bi mogla postojati Crkva određene kategorije dobi, razreda, rase.«¹⁶

12 *Biti apostoli pretpostavlja čvrsti kršćanski identitet* – Općem zasjedanju Papinskog vijeća za laike, Vatikan, četvrtak 7. listopada 1982.

13 *Kršćanska poruka moćna je kad se provodi u praksi* – Biskupima sjeverne Francuske na posjetu »apostolskim pragovima«, Vatikan, četvrtak 7. listopada 1982.

14 *Kako bi bili spremni suočiti se s nevoljama modernih vremena, mladi trebaju otkriti veliko nasljedstvo evanđeoskih vrednota* (četvrtak 5. ožujka 1992).

15 *Kršćanska poruka moćna je kad se provodi u praksi* – Biskupima sjeverne Francuske na posjetu »apostolskim pragovima«, Vatikan, četvrtak 7. listopada 1982.

16 *Radost zajedničkog hoda na putu pomirenja* – Mladim Europljanima sudionicima molitvenog skupa u Sv. Petru što ga je pokrenula zajednica iz Taizéa – Vatikan (srijeda 29. prosinca 1982).

3.3. Veliki skupovi mladih

Tko postavlja pitanje odnosa Ivana Pavla II. prema mladima, spontano pomišlja na velike skupove mladih koje je on programirao i koje on uvijek i animira. Uvjeren sam da je to doista jedna od najviših intuicija koje su proizašle iz njegovog srca pastira, ispunjenog pažnjom i čuvstvima prema mladima.

U tim ostvarenjima tipične činjenice našega kulturalnog razdoblja (označenog velikim susretima, posebno mladeži, u znaku svečanog okupljanja, bez obzira na sve razlike) isprepliću se s uistinu posebnim odgojnim i pastoralnim brigama. Spontana činjenica postaje prilikom za susret, suočavanje, preispitivanje, stvaranje projekata, pomoću tisuća načina svraćanja pažnje kojima su označeni. I naponi i neporecive tegobe, za koje su mladi često izgubili smisao i nisu na njih navikli, postaju dragocjen trenutak jedinstvenog projekta. »Kako ne zahvaliti Bogu za plodove autentične obnove proizvedene ovim Svjetskim danima?«¹⁷ Drugom prilikom nadodaje: »Ne bojte se! Ovaj Svjetski dan mladih u Denveru, kao i prijašnji Svjetski dani mladih, vrijeme su milosti: veliki skup mladih, koji govore različite jezike, ali su svi sjedinjeni u proglašavanju otajstva Krista i novoga života koji on nudi. To je posebno očito u katehezi koja se svaki dan predlaže na raznim jezicima. U molitvi i u pjesmi, brojni jezici odzvanjaju u hvali Bogu. Sve to od Denvera čini odjek onoga što se dogodilo u Jeruzalemu na Pedesetnicu (usp. Dj 2,1-4). Iznad svih razlika mladih koji su ovdje okupljeni – razlike podrijetla, rase i jezika – Duh istine stvorit će duboko i obvezujuće jedinstvo zalaganja i nove evangelizacije, u kojoj su obrana ljudskog života, promicanje ljudskih prava i civilizacije ljubavi hitni zadaci.«¹⁸

U mnogim izričajima Svetoga Oca izričekom se spominju pastoralne dimenzije koje mu omogućuju ono vrlo pozitivno vrednovanje što smo ga dokumentirali prethodnim citatom. Ta su mladenačka okupljanja brižno pripravljena u župama i biskupijama, nudeći tako dragocjene prigode oživljavanja pastoralnog djelovanja među mladima. »Ti dvogodišnji skupovi nesumnjivo su milosna pri-

lika za sveopću Crkvu. Oni proizvode i energiju za duhovnu obnovu u zemljama u kojima se odvijaju.«¹⁹ Ono što se doživjelo tijekom proslave tog dana postaje zatim povratni motiv, trenutak produbljivanja i poticanja, ne samo za mlade koji su imali tu sreću da budu prisutni nego i za druge posredstvom zaraznog naboja koji svako snažno iskustvo nosi u sebi.

Za Papu su zatim Svjetski dani mladeži posebna prilika da živi i iskustveno doživljava onu svoju bliskost s mladima o kojoj sam govorio u prijašnjem paragrafu. Ne samo da podsjeća kako »nitko nije izmislio Svjetske dane mladih. Oni su ih sami stvorili.«²⁰ Priznaje mladenački protagonizam i njegov dragocjeni rezultat: »Sve sam više uvjeren da se uspjeh tih susreta duguje mladima. Oni vode te susrete, vode ih posredstvom svog pripravljanja, posredstvom tog nasljedovanja Isusa, posredstvom škole kršćanskog života koja se odvija u raznim ambijentima u biskupijama, u župama, u udrugama, u pokretima.«²¹

Ponovljeni susreti s mladima, posebice prigodom velikih mladenačkih skupova, dopuštaju Svetom Ocu da izrazi svoje vrednovanje svijeta mladih, vrednovanje koje je dragocjeno za onoga tko je zauzet u pastoralnom radu s njima, istovremeno ponovno potičući odgovornost crkvene zajednice: »Mladi su moćna snaga evangelizacije! Njihovo neprekidno traženje smisla i istine, njihova želja za bliskim zajedništvom s Bogom i s crkvenom zajednicom kao i njihovo oduševljenje u služanju braći i sestrama izazov su svima nama.«²²

17 *Apostolski put u Ameriku* – Kateheza na općoj audijenciji – Vatikan (nedjelja 15. kolovoza 1993).

18 *Krist šalje one koji su došli upoznati otajstvo njegove osobe* – Misa za delegate Foruma mladih u Denveru u Coloradu (SAD), u petak 13. kolovoza 1993.

19 *U kraljevstvu Božjem najveći su sveci* – Skupini biskupa iz SAD – Vatikan, petak 2. srpnja 1993.

20 *Prijeći prag nade*, str. 140.

21 *Projekt života utemeljen na Kristu kao ponuda odgovora izazovima sekularizma* – Riječi upućene tisućama mladića i djevojaka okupljenih u sportskoj dvorani u Astiju u Italiji (nedjelja 26. rujna 1993).

22 *U kraljevstvu Božjem najveći su sveci* – Skupini biskupa iz SAD – Vatikan, petak 2. srpnja 1993.

3.4. Mjesta svakodnevnog života kao prilika za susret

Htio bih završno reći još nešto o aspektu koji me posebno pogodio dok sam proučavao nastupe Svetog Oca prema mladima.

Računalne mogućnosti kojima raspolažemo omogućuju nam da vrlo precizno i brzo preispitamo koje se teme najčešće ponavljaju u mnogobrojnim nastupima Ivana Pavla II. u odnosu na svijet mladih. Zanimljivo je ustanoviti kako su najčešće teme, vrlo visokog indeksa s obzirom na ono što sadrže posebni događaji, teme iz svakodnevnog života mladih: posao, sport, slobodno vrijeme, škola, glazba...

Isti dojam ostavlja i odnos između pastoralnog djelovanja na zajedničkim mjestima, pučkim i tradicionalnim (kao što su npr. župa i obitelj), te pozivanja na crkvene skupine i pokrete.

Ta me činjenica potiče da istaknem trajnu pažnju prema ritmu konkretnog postojanja mladih: za njihov svakodnevni život, kao mjesto na kojemu oni žive svoje ljudsko i kršćansko dozrijevanje. I ta napomena uistinu izražava ljubav koja se proširuje na sve. U najboljim očitovanjima i u zauzetijim djelatnostima postoji naime prijeteća opasnost postupnog odbacivanja na rub upravo najsiromašnijih i najneosjetljivijih. Uzme li se kao mjerilo posao, škola, razonoda te institucionalno područje župe dijalog se, barem kao mogućnost, otvara prema svima.

Pozornost prema svakodnevnom životu mladih predstavlja povlašteno mjesto na kojemu nastupi Svetoga Oca osiguravaju već spomenutu dvostruku brigu.

S jedne strane Papa želi svoju očinsku ljubav smjestiti u srce velikih pitanja koja proizlaze iz života mladih. On ta pitanja potiče prigodom svojih putovanja, tumači ih u svojim govorima, pažljivo ih prikuplja iz dijelova njihova konkretnog življenja.

S druge strane, središnjost Evanđelja i njegov opći spasenjski prijedlog ponovno se potvrđuju upravo u tim pitanjima. Ona Svetomu Ocu daju mogućnost da Evanđelje navijesti onim uvijek novim i izvornim tonom koji proizlazi iz njegove pozornosti prema životu mladih.²³

4. PAPINA PORUKA MLADIMA

Je li moguće pokušati načiniti sažetak vrlo opširnog dijaloga ostvarenog između Svetog Oca i mladih?

Zamišljam da mi se približio neki mladić. Poznato mu je koliko sam vremena posvetio proučavanju onoga što je Papa htio priopćiti mladima. Pita me: »Recite mi ukoliko što Papa očekuje od nas mladih«. Ne mogu mu pružiti ove bilješke. Moram odgovoriti kratko, tako da prenesem naklonost, blizinu i zabrinutost Svetoga Oca.

Priznajem da je pothvat težak (zbog opširnosti raspoloživog materijala) i prijeporan (jer je snažno uvjetovan osjetljivošću onoga tko ga ostvaruje). Vjerujem da je to međutim nužno pokušati, navodeći neke izričaje Svetoga Oca, preuzete iz njegova dijaloga s mladima:

- Mladi žive posebno razdoblje svog postojanja. To povlašteno vrijeme treba shvatiti, prihvatiti, tumačiti: »Držim da treba shvatiti važnost mladosti: što je mladost? Mladost je ono razdoblje ljudskog života u kojemu se stvara projekt za čitav život. Mladić započinje stvarati projekt za svoj život i živi s tim projektom te ga nastoji ostvariti, pripremiti se za njegovo ostvarenje. Drugim riječima, to se zove i zvanje, jer taj projekt koji ti, draga djevojko, dragi mladiću, otkrivaš kao svoje vlasništvo dolazi istovremeno od Boga, nadahnjuje ga Duh Sveti, te je potrebna suradnja s Duhom Svetim kako bi se taj projekt identificirao, produbio i zatim dobro ostvario, kako bi se pronašla radost, jer ostvareni projekt sa sobom donosi tu radost, radost na koju nas Bog poziva. Svi smo pozvani na radost u Gospodinu, pomoću našeg projekta koji dolazi i od nje ga. Mi ga prihvaćamo i ostvarujemo, a posljednja mu je etapa u samome Bogu.«²⁴

23 Tipično je, s time u vezi, ponovno čitanje evanđeoskog odlomka o »bogatim mladiću«, koje se ponavlja u različitim situacijama. Usp. npr. *Prigodom Prvog svjetskog dana mladeži* – Homilija na Cvjetnicu – Vatikan, subota 22. ožujka 1986.

24 *Projekt svakoga mladića za ostvarivanje vlastitog života ima samo jedno ime: zvanje* – Nagovor Ivana Pavla II. novim naraštajima nadbiskupije Lecce (Italija), nedjelja 18. rujna 1994.

- Isusovi učenici u dubini mladenačkih iščekivanja priznaju nikad ugašenu čežnju za smislom i nadom: za Evanđeljem. »Danas je očita potreba za novom evangelizacijom, za evanđeoskim naviještanjem koje će koračati uz čovjeka, zajedno s mladim naraštajem. Nije li takva potreba sama po sebi znak dvijetisućite godine koja se bliži?«²⁵
- Odgovor je jedan, snažan i hrabar: Isusovo Evanđelje, njegova osoba i njegova riječ. »Mladi, vama govorim, Krist vas očekuje raširenih ruku; Krist računa na vas za izgradnju pravde i mira, za širenje ljubavi. Kao u Torinu, tako kažem i danas: Treba da se vratite u Kristovu školu... kako biste pronašli istinsko, potpuno, duboko značenje tih riječi. Nužna potpora za te vrednote nije u posjedovanju sigurne i iskrene vjere, vjere koja prihvaća Boga i čovjeka, čovjeka u Bogu... Nema prikladnije, dublje dimenzije koju bi se dalo toj riječi »čovjek«, toj riječi »ljubav«, toj riječi »sloboda«, riječima »mir« i »pravda«: nema druge, nema drugoga do Krista.«²⁶
- Navještaj Evanđelja težak je i zahtjevan. »Uvijek i svuda Evanđelje će biti izazov za ljudsku slabost. Ali upravo u tom izazovu stoji sva njegova snaga.« Jedino tako možemo doista otvoriti vrata svoga života Kristu, Gospodaru života i povijesti: »To je najdublja istina o čovjeku. Krist je prvi zna. On doista zna 'što je u svakom čovjeku'. Svojim Evanđeljem dotaknuo je intimnu istinu o čovjeku. Dotaknuo ju je prije svega Svojim Križem. Pilat, koji je, pokazujući Nazarećanina okrunjena trnjem nakon bičevanja, rekao: 'Evo čovjeka!', nije bio svjestan da izriče jednu bitnu istinu, da izražava ono što uvijek i svuda ostaje sadržaj evangelizacije.«²⁷
- Tko je sve to iskušao, spreman se svim svojim životom založiti kako bi svima nosio Isusovo Evanđelje. To je Papina velika želja i nada: »Nadam se da će mnogi mladići i djevojke, nadahnuti iskrenim apostolskim žarom, htjeti posvetiti svoj život Kristu i njegovoj Crkvi, kao svećenici, redovnici i redovnice, ili pak kao laici spremni napustiti i svoju zemlju kako bi pošli tamo gdje nedostaju radnici u Kristovu vinogradu. Čujte dakle pažljivo Gospodinov glas, koji vas ni danas ne prestaje pozivati, kao što je pozvao Petra i Andriju: 'Hajdete za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi!' (Mt 4,19).²⁸ Ponavlja to u tisućama prigoda: »Stavite se u službu Crkvi i surađujte odgovarajući pozivu Isusa Krista! Slijedite Isusa Krista! Stavite svoj život njemu u službu! To će vašem životu dati duboko značenje i viši sadržaj. Ne oklijevajte ostaviti sve i slijediti ga, obrati li se vama kao i bogatom mladiću: 'Sve što imaš prodaj i razdaj siromasima pa ćeš imati blago na nebu. A onda dođi i idi za mnom!' (Lk 18,22). Stavite dakle na raspolaganje Crkvi svoje mlade talente bez ikakve zadržke! Crkva vas treba na mnogim područjima, posebno u svećeništvu. Vi ste budućnost Crkve. Na vama je odgovornost da Crkva bude mlada i da to uvijek i ostane.«²⁹

S talijanskoga preveo: Rudi Paloš

²⁵ *Prijeći prag nade*, str. 134.

²⁶ *Hod Crkve među ljudima za izgradnju pravednjeg svijeta* – Govor svetom kardinalskom zboru – Vatikan, subota 20. prosinca 1980. Usp. *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, III, 1, [1980], str. 905sl.

²⁷ *Prijeći prag nade*, str. 124.

²⁸ »*Idite po svem svijetu i propovijedajte Evanđelje*« – Poruka za VII. svjetski dan mladih, subota 23. studenoga 1991.

²⁹ *Reći da alternativnom životu, znači biti kršćani* – Mladima u Einsiedelnu (Švicarska), petak 15. lipnja 1984.